

DEBRECZENI

PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG,</p> <p>hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.</p> <p>Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL,</p> <p>hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
---	---	---

Tartalom. Egy ev. ref. egyházmegyei tanítóegylet elnökének programbeszéde. Józsa Pál. — Se ipsum noscere. Révész Mihály. — Válasz Nagy Imre ugrai ev. ref. lelkész levelére. Csiky Lajos. — Levél a szerkesztőhöz. Vaday József. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék. — Szerkesztői posta. — Hirdetés.

Egy ev. ref. egyházmegyei tanítóegylet elnökének programbeszéde.*)

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Midőn t. ügyfeleim megtisztelő bizalma engem az elnöki székre elhívott, bizonyára oly reménnyel cselekedte ezt, hogy én egyletünk felvirágzását, folytonosan növekedő erejét, méltóságát csekély erőmmel és teljes jóakarattal elősegítem, céljainak megközelítéséhez közelebb-közelebb vezérlem. — A mi pályatársaim e föltevésének reám vonatkozó részét illeti, ebben nem csalódtak, én teljes erőmmel és egész odaadással azon leszek, hogy e reményük megvalósuljon. A feltétel másik része azonban már nem rajtam áll, mert bizonyos célok megközelítéséhez nem elég a pusztá jóakarattal: ahhoz kitartó erély, körültekintő bölcsesség és különösen tapintatos módszer szükséges. Nagy kérdés pedig, hogy e kellékek öszpontosulva feltalálhatók-e egy emberben? És ha feltalálhatók? — újabb nagy kérdés marad, hogy egyesületi vezéreszméknél képes-e azokkal önmagára is megoldani nagy feladatát? A történelem és a logika azt tanítja: nem! — Egyesületi vezéreszméket csak egyesült erő képes érvényesíteni! Nagy eszméket

*) Egyik korábbi számunkban jeleztük a heves-nagy-kun-sági egyházmegyei tanítóegylet 1887. július 13-án Kunhegyesen tartott közgyűlése jegyzőkönyvének megjelentét. Igéretet tettünk már akkor, hogy a közgyűlésen mondott elnöki programbeszédet kiadjuk lapunkban. Nem véljük, hogy e ténnyel bárkinek is kellemetlenséget okoznánk s mindenképpől számítunk maga az elnök, t. Józsa Pál úr szíves beleegyezésére, hogy szép hangon tartott magvas értekezését szélesebb körben is terjesztendő, átveszszük azt a jelzett jegyzőkönyvből. Szerk.

nagy idők szülnek, de aztán terem is hozzá nagy embereket, a kik azt végrehajtsák. A nagyság symboluma az összetett erő. Kicsiny emberek szava, ha összeforrtak, mennydörgéssé lesz, mely a koronás főket is megremegteti.

Az összetett erő e hatásának ismerete adott nekem bátorságot arra, hogy ügytársaim megtisztelő bizalmáról le ne mondjak; hogy elfogadjam e nagy és tekintélyes egyházmegye intelligens tanítóegyesületének vezérségét. — Megremegtetett a gondolat, midőn a feladat nagyságával erőm csekélységét összemértem; de megnyugtatót a remény, hogy egy nagyszámú intelligens tanítótestület ereje támogat — és én csak az ő akaratának vagyok delejmérője, villanymutatója. E remény nemcsak megnyugtatót, de felemelt, erőt adott, mely a nehézségekkel szembe nézni kész! — azonban az erő lankad, a kitartás csügged ott, a hol erőnk feletti nehézségekkel kell megküzdeni. A Tantalus sorsa nem irigylendő. Egyesületünk céljainak megvalósítását csak akkor reménylhetjük, ha összes szellemi és fizikai erőnköt valóban össze is rakjuk és az elénk gördülhető akadályokkal szemben ezt dobjuk a mérleg serpenyőjébe, vagyis, ha t. ügyfeleim az én gyenge erőmet és jóakarattal törekvéseimet feltétlen bizalmukkal kísérik s hasonló jóakarattal és erélylyel támogatják. — Ugyde alkotmányos jogállamban élünk s az alkotmányos jogszokásoktól eltérni nem tanácsos. Az önálló, független gondolkodású ember nem a mások esze, szokása vagy parancsai szerint jár és tesz, hanem a saját eszére támaszkodik. A ki a mások jogait és szabadságát nem tartja tiszteletben, — mondja Pauler, — az maga is könnyen a mások jogainak és szabadságának eshetik áldozatul. Azért joggal megvárhatja tőlem minden ügytársam, hogy azon irányeszméket, melyeket a reám néző három éves ciklus alatt megvalósítani szándékozom, azon cél, mely felé törekedni igyekszem, már első fellépésem alkalmával bemutassam, hogy így szabadon és függetlenül határozhassa

magát mindenki azok követésére, vagy skártba tételére. Legyen szabad tehát programmat röviden körvonaloznom. Nem sok az, de magában foglalja kulturtörékvéseink összegét; egyetlen szóval kifejezhető, s ez: munka. Munka a tanügy fejlesztése, munka a tanítói érték emelése érdekében. Mindkét irányban nagy erőfeszítéssel járó munka kívántatik, mely egész embert és ily egész emberek összetett erejét igényli. E kettős szempontból leszek bátor a mi speciális munkánkat röviden méltatni.

I.

Első sorban is be fogom mutatni, hogy miért és mily mértékben kívánja a tanügy fejlesztése a tanítóegyesületek komoly munkásságát?

A népnevelés szoros és elválatlan kapcsolatban áll a nép jólétével, a nép jóléte az állam nagyságával, tekintélyével be- és kifelé. A népnevelés tehát végeredményében az államok boldogságának kulcsa, mert virágzása, jóléte a jó népneveléstől, hanyatlása, zavara a rossz népneveléstől, vagy ennek teljes hiányától függ. Az egyetemes történelem megegyezően igazolja e föltételt. — Van azonban egy másik nagyfontosságú tényező is, mely az államok jóléte, vagy hanyatlásának erőmérője, t. i. a hit-erkölcsi élet. A történelem azt is igazolja, hogy a magasabb fokú hit-erkölcsi élet kis államokból nagyot, annak súlyedése pedig nagy államokból is romhalmazt teremtett.

Igaz ugyan, hogy a hit-erkölcsképzés munkaköre nem szorítkozik kizárólag a népiskolára, de mivel ennek is alapja a műveltség, vagyis a minél szélesebb körű népnevelés, munkaprogrammunkba nemcsak hogy szoroson beleillik, de — a magasabb fokú erkölcsképzésnek alapvetője lévén a népiskola — kiváló gondozást és különösen körültekintő figyelmet követel. Ezek axiomák, melyeknek bővebb kifejtése időpazarlás volna. Ennyi is elég arra, hogy kimutassam, miszerint a népnevelés cél tudatos fejlesztését mily magasztos vallás-erkölcsi és mily hatalmas állameszmék követelik. És ezzel áttérhetek a népnevelés körében tapasztalt túlkapasokra, melyek azt lassan-lassan céljától elterelik, következképp hatásukban fakultatív veszélyt rejtenek, minélfogva ezeknek megjavítása a tanítóegyesületek komoly munkásságát követeli. De, hogy magamat megértessem és a létező beteges helyzet signaturájához a kellő világítást megszerezsem, egy rövidke visszpillantást kell tennem a tanügy történetének fejlődési processusára.

A népoktatásügy nemzeti jelentőségét nálunk e század közepe táján kezdték méltányolni az emberek s bár voltak addig is igen fontos kormányrendeletek M. Teréziától kezdve egész a népoktatási törvény meghozataláig, de azok jobbára specifice a külső szervezet módozataira vonatkoztak. Legelőször a halhatatlan nevű Eötvös látta be a népoktatásügy radikális átalakításának szükségességét — s az e téren előhaladottabb németektől importált

tanügyi eszméket erőteljes kézzel fezdé átültetni. Ez felkölté iránta az érdeklődést hazaszerte s magában a levegőben is levén már ily lelkesültséget élesztő légáram, megindult a nagy nemzeti mozgalom, — jelszó lett a népnevelés. Ez a lelkesültség teremtette meg a népoktatási törvényt, a tanítók országos nyugdíjalapját, az országos tanítóegyesület eszméjét felélesztette s több effélét. Revisió alá vétetett a tanterv, methodika, fegyelem s a paedagogia minden porczikája. Hazánk nagyjai hangzatos szavakban hymnusokat zengtek a népnevelés eszméjének államalkotó, újjászülő nagyságáról. — Hanem, mikor e nagy eszme kicsiny harczeit is észrevették, magok is megdöbbentek és kénytelenek voltak bevallani, hogy ezekkel ugyan csatát nem nyerünk. No hát teremtsünk új tábor, — lett a jelszó, — a kikkel a siker biztosítható! És lett új tábor. — Mintha a földből nőtt volna ki, a hirtelen elővarázsolt képezdek csak úgy ontották a jelesebbnél-jelesebb tanerőket, a meglevőket pedig iskolázták s a hol oly nagy szükség volt kevéssel előbb, ma már feles számú jeles tanerővel rendelkezünk. Így lett új tábor, erős, munkabíró, harczedzett tanítócsereg, a kikkel már a siker biztosítható. Hanem az a nagy lelkesültség? — az akkorra nem volt sehol! Futó zápor volt, melynek távoli dörgése még most is eljut olykor füleinkbe. Pedig a népnevelés eszméje nem vesztett súlyából. Az még ma is az a nagy, állami életünk oszlopait alkotó eszme, a mi volt, sőt még növekedett, izmosodott. Hanem talán varázsát veszítette el; — más eszme foglalta el helyét, — az ipar, kereskedelem és agrár kérdések testvéreszméje. A népnevelésért ma már csak nagynevű minisztere lelkesült, talán az sem oly mértékben, mint azelőtt.

Ezért kell a tanító egyesületeknek kezébe venni a népnevelés tovább fejlesztésének kérdését.

És most már, ha megnézzük ez átfutó lelkesültség rohamos alkotásait, mit minden irányban félben hagyott, megleltük a feladat nyitját, mit a tanítóegyesületeknek megoldaniok kell, meg a munkakört, melyet átlépni nem lehet, nem szabad. Ilyen félben hagyott építmény igen sok van, melyek a mai népiskola betegségének mind megannyi góczpontjai. Mindeniket bemutatni nem lehet feladatom, egyre mutatok rá csupán, mely mindenik közt a legfontosabb, legsürgősebb s ez: a népiskolai nevelő oktatás. A népiskolai oktatás lelke a nevelés. Mai népiskolai oktatásunknak nagy bűne, nagy hibája, hogy épen ez a lélek hiányzik belőle. Így célját meg nem valósíthatja soha. Az iskola nevelő hatásának az értelmképzéssel párhuzamban kell lenni, mert e nélkül az erkölcs, a jellem állambontó eszmék szolgálatába áll s a mások vagyonára, a mások becsületére hamar megéhezik.

Vegye kezébe a tanítóegylet a népiskolai okszerű nevelés kérdését s a lelkesültség hevében idegen befolyás által kiköktentett kerekét higgadt mérséklettel vezérelje

rendes vágásába. Keresse fel a többi félbenhagyott alkotásokat is s építse, fejleszse tovább szakszerű ismerettel, körültekintő gondossággal, serényen, kitartással, hazánk jóléte s fölvirágzása érdekében. És fejtsen ki oly magas munkaerőt, mint a mily fontos érdekek a sikert követelik. Így feladatának egyik sarkételét megoldotta.

Igen messze vezetne, ha ez irányban tételeket is akarnék felállítani, ha megjelölni akarnám a dülő utakat is, melyeken haladnunk kell, de ez nem is tartozik beszédem keretébe. Megjelöltem a határrészt,— melyet felosztani, részletezni már külön eljárás feladata lesz. Ez a határrész a tanügyet illetőleg a népiskolai nevelő-oktatás, melyet most az értelemképzés árja borít. Tessék lecsapolni és a népiskolai oktatás termőképességét biztosítani.

Józsa Pál.

Se ipsum noscere.

(Folytatás.)

A tevékeny éneklés, a tevékeny bibliaolvasás, a presbyterek tevékeny részvétele az urvacsoraosztásban, sok közönyös embert alakítana tevékeny tagjává az egyháznak is.

A mi azt illeti, hogy fegyellemmel tartsuk ébren a hitéletet és egyháziasságot, nem egyéb roppant tévedésnél. Krisztus követőit a szeretet és nem a fegyelem tartozik összekötni. Annyi fegyelem, a mennyi szeretet-vallásunkkal összefér, ma is érvényben van; intés, feddés gyakori dolog, sokszor meg is termi gyümölcsét. A milyen a vétség, olyan tartozik lenni a büntetés; az egyház, mint bíraskodó testület hatáskörébe csak hitbéli és erkölcsi vétségek tartoznak szorosán véve: ezeket pedig intéssel, dorgálással javítani, de nem megtorolni szent kötelessége az egyház illető közegeinek. Azt értem, hogy a zsinati törvények az egyházzal alárendeltségi viszonyban álló egyéneket felfüggesztik, vagy felmentik egy vagy más vétségért; de hogy az egyházi fegyelem gyakorlásának czimén pénzbírságot tathatják is a bíróságok az erkölcsi vétség miatt elmarasztalt feleket: ezen eljárás jogosultságát már nem tudom az újtestamentum szelleméből kibetűzni; illet a Krisztus nem tanított soha. A középkori keresztyénségnek legiszonyúbb bűne volt a fegyellemmel való visszaélés, — s szégyen, hogy a protestánsok, kik a hit és erkölcs zsinórmértékeül a bibliát tekintették, nem értették meg, hogy Krisztus igaz követőinek fegyvere a szelidség, rábeszélés, intés, dorgálás, de nem szégyenköre állítás, testi fenyték, pénzbírságot, melyek közül ez utóbbi az 1882-iki zsinat által szentesítve, ma is divatozik. Hogy mennyire eltévesztett czél pénzbírságot adni az egyháznak, világos a rítkító eredményből. A kire nézve 10 vagy több frtot fizetni büntetés, annak lelkében csak égető fulánkot fog hagyni az ítélet, de nem javulást okozni. A keresztyén vallásnak jól felfogott feladata jóra irányozni az ember lelkét mindenestől, nem pedig brutális fegyellemmel kenyszeríteni a jóra és tartani folytonosan felvonva. Ne legyen az egyház a hívőknek mostoha atyja; elég fájdalom már az is, hogy az állam nem tudja helyesen felfogni mindenkor feladatát a vétkes, vagy bűnös polgá-

rokkal szemben, midőn azokat a legtöbb esetben nem javítani, hanem a bűnt megtorolni igyekeznek és ez által azt, ami az emberben nemesebb, az erkölcsit, nem finomítja, hanem durvítja. Mutassa meg az egyház, hogy méltó intézmény az ő alapítójához a Krisztushoz s Isten országának e földön való terjesztéséhez. Krisztus nem azzal küldé el tanítványait: „Elmenvén, fegyelmezzetek“, hanem ezzel: „tanítsatok“; de meg az üdvigéret sem a megfegyelmeztetteknek, hanem a hívőknek van fentartva. Krisztus irgalmasságot kíván és nem boszúállást.

Bizony a bűn szerfelett el van áradva, de azért ne gyalázzuk saját korunkat az ősök dicső vallásosságának rovására nagyon, a történelmet és öregeket híván tanúbizonyossággal, mert bár én pirulok a magam és korunk bűneiért, de a dicső ősöknek is lehetett ám miért pirulni annak idejében, mert én egyáltalában nem tudom kiolvasni a történelemből, hogy ők valami paradicsomi ártatlanságban éltek volna; erre nézve, hogy minden más érvet mellőzsek, elég legyen csak annyit említenem, hogy az ősök azt a divatozott durva egyházi fegyelmet bizonyára nem feddhetlenségökkel provokálták.

Minden szomorú oldala mellett is örvendetes jelenség az, hogy egyházi életünk beteges állapota felett sokan, sokszor tűnődnek s keresik a gileádi balzsamot a körtünetek orvoslására; de ha egyik sebet igyekezvén begyógyítani, már a másik perczen másutt üti az ki magát, végre is azon meggyőződésre kell jutnunk, hogy mélyen gyökerezo vérbaj van itt. Új vér kell tehát s minden jó lesz. Nem hitbéli tétovázás, liturgiai zavar, bomlott egyházi fegyelem a szerző okai az egyházi életünkben mutatkozó körtüneteknek. A mint fentebb kimutatni igyekeztem, meggyőződésem szerint is lehet talán valamit lendíteni egyházi életünkön a kultusz és liturgia elevenítése által, azonban csak lendíteni.

„De nekünk pezsgő egyházi élet kell“, mondja talán a Krisztus egyházának ifju harczosa. S kilépve a kollégium falai közül, első dolga felhívni a népet: „Térjete meg, mert elközelgett a mennyeknek országa.“ Én megvallom, nem becsülném semmire azon gyülekezet hitét, mely előbb hitetlenkedett, közönyösködött, s az első felhívásra bűnbánólag verné mellét. A skepsis gyökeres kiirtására és a szilárd hit beplántálására idő kell. Nem akarok én a csodák lehetőségében gáncoskodni, de megvallom, hogy nem látok abban valami nagy csodát, hogy Péter első pünkösti predikációjára háromezeren tértek és kereszteltek meg, hiszen az a megtérő nép éveken keresztül volt szem- és fültanúja Krisztus tetteinek és beszédeinek; Péter felhívása csak egyenes alkalmat adott a csatlakozásra. Kicsiben hasonló lehet ehhez azon eset, midőn gondos és hívatott lelkipásztor által művelt gyülekezetbe vezérel bennünket az isteni gondviselés; de bizony a felett ne csodálkozzunk, ha bűnös gondatlanság következtében, némely szerfelett elgyomosított gyülekezetben nem háromezer, de három hívőt sem foghatunk össze a hit megszakadozott hálójával.

Van baj egyházi életünk mezején, de én a romlottságot korántsem látom oly veszélyesnek, mint azt némelyek feltüntetni szeretik. A mi népünk, hála Istennek, alapjában nem rossz érzületű; tud érdeklődni az emberbaráti szeretet által felkarolt jótékony intézetek iránt; megvan benne a felekezeti öntudat is elég magas fokon; hogy a hittudat és hit iránti lelkesedés alacsony színvonalon áll, annak talán

nem is egészen a korholt nép az oka, hanem részben valaki más is, meg a körülmények is. A templomtól ugyan meglehetősen el van szokva közönségünk, de mondom, hogy csak szokva, mert egy jó perczentje a templomba nem járóknak, ha ünnepeken, vagy élte fontosabb mozzanatán feljő az Ur házába, annál forróbb imádság buzog fel szíve mélyéből. A mi az erkölcsiség posványában fetrengőket illeti, ezért talán nem hárul a vád egészen az egyházra s a mi megmentésüket illeti, ez mindenütt és mindenkor nehéz feladat volt, de nem lehetetlen; példát adott erre a Krisztus, hiszen ő leggyakrabban a bűnösök társaságát kereste, mondván: „Az egészségesekeknek nincs szükségök orvosra, hanem a betegeknek“, — jó útasítás ez nekünk a belmissióra nézve. És a mi épen ide vonatkozólag az erkölcsnemesítő társulatot illeti, én örömmel üdvözlöm munkatérén s nem merném azt állítani, hogy extra ecclesiam ez a társulat nem bír önálló létjoggal, mert hiszen ez már félig-meddig meg van czáfolva annak lét-ejövetelével is; csupa buzgóságból pedig valamiképen ne essünk afféle túlzásba, hogy azt állítsuk, miszerint pozitív hit nélkül semmi erény nem létezhetik. Én bátor vagyok kimondani, hogy ez a társulat az egyházi élet erősödésével nem elbukni, hanem erősödni fog, mert hiszen az a társulat nem mondta ki, hogy ő gyökérszálaikat az egyház földjéből, vagy a hitből táplálkozni nem engedi; másfelől, ha az a társulat erősödik, abból az egyháznak pozitív haszna lesz, mert minden lépés a jó erkölcsök útján közeledés Krisztus egyházához. Nem egy intézmény működik ma már áldásosan Krisztus szellemében az egyház gyámkodásán kívül, mért lenne hát épen ez a társulat felesleges?! Sőt épen a Krisztus szelleme teszi azt szükségessé.

Révész Mihály.

(Vége köv.)

Válasz Nagy Imre ugrai ev. ref. lelkész levelére.

Kedves Barátom!

Lapunk 48-ik számában egy hozzám intézett szép leveledet tettem közzé, melynek sokszor borongós hangja igen, de igen megfelelt az én gondolatvilágom hangulatának.

E leveled végén két kérdést intézsz hozzám, azt t. i., hogy nem lehetné-e nekünk, például itt Debreczenben, legalább s egyelőre, egy predikációt terjesztő együletet alakítani, mely a bírálata szerint arra érdemes, népies nyelven írott, meggyőző s építő erővel bíró egyházi beszédet hétről-hétre kiadná s terjesztené? Azt kérdeid továbbá s ebben mintegy felhívást intézsz hozzám, hogy nem vállalkoznám-e én egy ilyen egyület megalakítására?

Engedj meg, ha rövid leszek válaszómban.

Te figyelemmel kíséred az én szerény irodalmi működésemet s így tudod, hogy igen sokszor szót emeltem már a népies vallásos-erkölcsi irodalom szélesebb alapra fektetése ügyében. Én a belmissiónak ezen ágát tartom csaknem legfontosabbnak s e mellett nálunk legkönnyebben létesíthetőnek. Lehetne-e nekünk ilyen műveket terjesztő együletet alakítani? — kérdeid. Hogyne lehetne, csak többen akarnánk, csak a világi érdekek szerelme annyira el ne ragadna bennünket!

Ha volna az én szavamnak némi súlya, ha hívásomat minél többen meghallgatnátok, elfogadnátok, miért ne tenném meg a kezdeményező lépéseket egy ilyen belmissiói egyület megalakítására?! Segíteném azt magas céljai elérésében szóval s ha úgy kellene, tettel is. A kezemben levő lap teljes erkölcsi támogatása biztosítva volna annak az együletnek.

Vedd tudomásul, hogy én már tettem kísérletet itt Debreczenben egy vallásos iratok terjesztő könyves bolt létesítésére, — de ez, megvallom, nem sikerült. A mi késik, az nem fog azonban múlni. Olyan tárgyról írtál te én nekem, a mely elég sokat foglalkoztat engem.

Kérlek azonban, elégedjél meg most ennyi válasszal. Érzem, tudom, hogy tulajdonképen semmit sem válaszoltam, de mert épen ezen ügyben még e hó folyamán némi lépéseket szándékozom tenni, légy szíves azok eredményét bevárni. Vagy itt a lapban, vagy magánlevélben mindenestre szóba fogok még veled ez ügy érdekében állani.

Azokat a „belmissiói gondolatokat“ de szívesen közölném! Ha jó terv kiviteléről lemondasz, nem elvtelenség ám visszatérni annak létesítésére. Reád most rossz idő jár! Ne törődjél mindig a magad bajával s meggyógyulsz.

De hát könnyű dolog, ugy-e, másnak jó tanácsokat osztogatni!

Látod, én most tehetem azt te veled szemben.

Isten veled!

Szerető barátod
Csiky Lajos.

Levél a szerkesztőhöz.

(Válaszul Rácz János úrnak, a Dóczy Gedeon-féle Ábéczt és vezérkönyvet illető, e lap f. é. 49 számában megjelent cikkére.)

T. Szerkesztő Ur!

A zárjel között említett cikkekre vonatkozólag, melyben Forgács Lajos kartársunk, mint a békésvárosi tanítóegylet tagjához, az általa együletünkben felolvasott könyvismertetést illetőleg interpelláció intéztetett, van szerencsém a következőket tudomásul hozni:

1. A békésvárosi tanítóegylet fiókja a „Békésmegyei tanítóegyletnek“, tehát nem specialiter ref. egyházi egyesület: következésképp specialiter ref. egyházi tanügyi kérdésekkel, mint egyület nem foglalkozik.

2. Forgács Lajos úr, együletünk egyik munkás tagja, nov. hó 20-án tartott közgyűlésünkön könyvismertetést olvasott föl a fent érintett munkákról, mely könyvismertetésben kifejtett elveket a közgyűlés — beható eszmecsere után — magáévá tevén: a könyvismertetést, mint tanulmányos dolgot, az egyület munkái közé fölvette s a gyűlés jegyzőkönyvéhez csatolta.

3. Forgács Lajos úr dolgozata többek közt magában foglalja a „Néptanítók Lapja“ f. é. 95. számában s a „Debreczeni Prot. Lap“ f. é. 49. számában megjelent — fent említett ABC és vezérkönyvet illető — könyvismertetésekben kifejtett hibák és jó tulajdonságok nagy részét. Az elfogadott dolgozat épen fejtegetéseinek és bizonyítékainak tárgyilagos és praktikus voltánál fogva méltattott elismerésre.

4. Forgács Lajos úr dolgozata az elfogadás által egyleti tulajdonná lévén, szabályaink értelmében annak nyilvánosságra hozatala iránt csakis az egylet intézkedhetik.

5. A munka szerzője a felolvasást megelőzőleg előszóval kijelentette, hogy a könyvismertetést általános tanügyi és methodikai, nem pedig egyházi szempontból fogja megemlíteni, nem lévén óhajta a tankönyvet pályadíjra érdemesített tekintélyes egyházi hatóság véleményét felülbírálni.

Alulírott, bár részemről meg vagyok győződve, hogy a nyílt szóért, mely igazságot beszél, a mi egyházunk kebelében senki üldöztetést nem szenvedhet, mint az egylet jegyzője, — megbízatván egyrészt Forgács Lajos úr által: — Rácz János úr interpellációjára bátorkodtam a fenti öt pontban felelni, hozzátevéen a 4. ponthoz képest, miszerint a kérdéses könyvismertetés nyilvánosságra hozatala esetleg megtörténhetik, ha azt az egylet szükségesnek látja.

Békés, 1887. decz. 7.

Mély tisztelettel

Vaday József.

K ü l f ö l d.

A Gusztáv-Adolf-egylet

1887. szept. 13—15. Nürnbergben tartott nagygyűléséről.

Már majdnem két évtizede annak, hogy a G. A. egylet nagygyűléseit egyházi lapjainkban ismertetem s remélem, hogy ismertetésem bírtak annyi érdeklődéssel, hogy az ismertetést ez idén is folytassam. Hogy hosszadalmas ne legyenek, részleteket adok a nürnbergi gyűlésről, mindenkor tekintettel az épületességre és a hazafiságra.

Nürnberg városa épületeiben egy gonddal fentartott darabja a középkornak; reformációi emlékei, világtörténelmi és kulturális vonatkozásai pedig kétségkívül fokozták az oda gyülekezni óhajtóknak érdeklődését annyira, hogy ezen gyűlés (mely 25 év után újlag tartatott meg e városban) az eddigiek között a leglátogatottabb volt.

Szeptember 13-án, kedden d. u. 3 órakor a városháza nagytermében ment végbe a gyűlési tagok ünnepélyes fogadtatása és üdvözlése, mely alkalommal Lösch lelkész, Burger konzisztoriális tanácsos, Götz kir. kormánytanácsos és báró Stromer első polgármester mondtak rokonszenves üdvözlőket, melyekre dr. Fricke, a G. A. egylet központi bizottságának elnöke, szokása szerint, remekül válaszolt. Többek közt ekkép jellemezte a gyülekezésnek idejét: „Oly időben gyűlünk össze, mely egyházilag bonyolodott és döntő idő. Ugyanis el nem hallgathatjuk, hogy közelebb Trierben az ultramontán nagyravágyásnak valódi diadalünnepét ülték. Az egyház részére visszakövetelték az egyházi államot, az iskolát és a többi szerzetes rendek mellé a jézuita-rendet, az ev. egyház ama halálos ellenségét, melynek szabályzatába és szívébe bele van vésve az ev. egyház megsemmisítése.“ Természetes, hogy ezen nyilatkozat mellé a r. kath. hívekkel való testvéri egyetértést is fűzte.

E fogadtatás után következett a megnyitó istenitisztelest az ősrégi Sz.-Sebald-templomban, mely alkalommal Dr. Hölscher lipcsei lelkész 1 János 4, 16—21 alapján szókokolt: „A G. A. egylet eme szent jelszaváról: Maradja-

tok a szeretetben. Mert ez: 1. A mi szívünk kincse és legfőbb boldogsága. 2. Egyházunk védelme és vigasztalása. 3. Egyletünknek fegyvere és bőséges ereje.“

E beszédből csupán egy rövid közleményt adok.

„A ti (t. i. a nürnbergi) Augsburg birodalmi gyűlésén volt követéitek írják: „A mi véleményünk az, hogy nem kell engedni; Isten adjon nekünk ezentúlra állhatatosságot.“ És száz évvel később, mikor Gusztáv Adolf először lépett e városba, Németország „Szemének“ nevezte e várost és tiszteleti ajándék gyanánt csupán ezt kérte maga részére: „Jobb ajándékkal meg nem tisztelhettek, minthogy az evangéliom dolgában állhatatosok legyetek.“

„Tehát állhatatosság az apák hitében, állhatatosság az ev. hit érdekében folyó harcban és áldozatban, állhatatosság a testvérek iránti szeretetben, ez úgy hangzik át Nürnberg multjából Nürnberg jelenébe, mint valamely szent jelszó.“

A magasztos istenitisztelest követte a bibliák, szent-édegyek és egyéb egyházi készletek ünnepélyes átadása Nürnberg ifjúsága, fiak és leányok részéről. Wulz Károly gymn. tanuló latin beszéddel nyújtotta át az ő és tanuló-társainak ajándékát, melyet Fricke hasonlóan latin beszéddel köszönt meg. Többek közt ily intelmet intéz az ifjakhoz: „Maneatis quae in hoc ardore amoris Jesu Christi! Non est ardor, qui concremet in vobis libertatem eruditionis ingenuae vel facultatem libere agendi; e contrario quo profundius trahimus radices in fide vere christiana, eo magis increscunt vires nostrae. Recte enim Seume, vir strenuus et liberalis: homo pius tantum revera est vir laetus et fortis! — utpote qui non possit vinci, neque praestigiis hominum, neque difficultatibus vitae.“

Az ajándékok oly számmal díszítették az oltár környékét, hogy a szétoztási előadó, Lauxmann, stuttgarteri lelkész ekként nyilatkozott: „Oly rendkívüli gazdagság ez, a milyennel még egy nagygyűlésen sem leptek meg bennünket.“ Ezek 102 egyház és intézet közé osztattak 15-ikén.

Esti 7 órakor, az „Arany sas“ nagytermében tartották meg a nem nyilvános gyűlést, melyen többek közt a küldöttek nevei felolvastattak, kik között a magyar egyetemes gyámintézet képviselőiben volt Dohnányi Lajos, trencsénmegyei ev. esp. felügyelő és Baltik Frigyes, lipcsei ev. főesperes.

A gyűlés elnökéül, mint mindig, dr. Fricke választott meg.

Asche, a bécsi főegylet elnöke részletes jelentést tesz a „jubileumi adomány“ segélyével létrehozott ev. és ref. lelkészi és tanítói nyugdíj-intézet megalakulásáról. — Együttal pedig kér segélyt, még pedig 6000 márkát évenként azon özvegyek és árvák részére, kik az intézet megalakulása előtt már segélyezve lettek. Tudnivaló, hogy a nyugdíj-intézet alaptökéjét a G. A. egylet gyűjtötte.

Másnap, szept. 14-én, reggeli 8 órakor a szintén ősrégi Sz.-Lőrincz-templomban vette kezdetét az istenitisztelest, melyen Dr. Stählin főkonzistoriumi tanácsos Münchenből mondott nagyszabású beszédet Róm. 8, 31. 32. alapján: „Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk!“ Ez a mi harczi és győzelmi énekünk, mely történelmünk mélyéből a mi szívünk mélyébe általhangzik. Ekként osztotta fel tárgyát, melyet elragadó módon tárgyalt.

„Milyen vésővel véste az élő Isten a nagy szót, „ha velünk van“ a lelkek és szellemek, a történelem mélyébe? Igéjének, Lelkének és Kegyelmének vésőjével.“

„Ezen ígét szolgálja a G. A. egylet is.“

„Ígét és Szentségeket és semmi mást nem adott az Ur az ő egyházának, mint mindent legyőző, mindent túlélő isteni hatalmakat, a világon és időn keresztül teendő hosszú zarándok-utjára. Miért egyedül ezeket? Mivelhog ezeket által Isten, az Atya és Fiú Lelke működik. E Lélek az egyedüli, igaz helytartója az Isten jobbja mellé felmagasztalt Krisztusnak. És épen a rómaiakhoz írt levél nyolczadik része mily magasztos dicsénete azon Sz. Léleknek, ki az idvesség boldogító jelenlétét közvetíti, dicső jövőjéről pedig kezeskedik nekünk! Azonban az a nagy kérdés: Megbizonyodott-e ezen Lélek a mi egyházunkon? Történelme e kérdésre örömmel mond igent és áment. Isten Luthert, e megkötözött óriást, szabaddá tette az Isten fiainak szabadságával és ezzel kiszemelte őt ezen millióknak szóló szabadság hatalmas úttörőjének; e Léleknek áradata változtatta az ő szavát zuhataggá, melyben daczára a tajtékzásnak és zúgásnak, tükrözi magát a béke ívezete.“

„A vallási nagykorúság és önállóság lelke, mely a megigazulás hitével együtt jár, teremti az erkölcsi felelősség, a lelkiismereti igazság és hűség komolyságát; az Isten ígéből merített idvességbeli bizonyosság bizonyosságot, a legfőbb igazságnak ismerete igazságot követel e világ dolgaira nézve is; a komoly, lelkiismeretes vizsgálsnak és kutatásnak lelke, melylyel a reformáció eredete legszorosabban össze van fűzve, nélkülözhetlen védő fegyverré lesz az emberi szellem elposványodása és megmerevedése ellen. Bizony a protestantismus gazdag, nagy, áldott munkára tekinthet vissza; az utolsó évszázadok minden terén mutatkozó haladás első sorban a protestantismusból indult ki; az egész egyháznak, az egész emberiségnek e sava, — avagy ne maradjon-e az ezentúl is? Isten velünk, ki lehet ellenünk.“

„Nekünk hivatásunk, hogy a protestantismus feladata körül munkálkodjunk; nekünk is raknunk kell ama nagy szellemi épületet, melynek szegletköve a Jézus Krisztus. Lelki erőknek kell átmenniök a szórványban élő gyülekezeteinkre. Becsületbeli köteletségünk, hogy őket támogassuk, valamint hogy becsületbeli tartozásunk, hogy az evangéliom gyertyatartóját minden más fölé helyezzük, az evangéliom erejét a Lélek gyümölcseiben igazoljuk.“

Láng Adolf.

(Folyt. köv.)

Irodalom.

Korszerű egyházpolitikai kérdések tárgyilagosan megvitatva, hazai törvényeink szempontjából. Irta Dr. Laurán Agoston, n.-várad. gör. szert. kath. kanonok. N.-Várad. 1887.

(Folytatás.)

Igy magyarázván a tudós dialectikus kanonok úr az interkonfesszionális törvényt, világos, hogy ennek az át-
térésre vonatkozó §-ai sem tartoznak a katholi-

kus egyházra, hanem csak a szektákra. A vegyes házassági ügyek alatt sem lehet a katolikus és protestáns felekezettűek házasságát érteni, hanem csakis a szektákét. Mert ő szerinte a római és görög-katolikusok házassági ügye kizárólag a szentszékekre tartozik.

Hiszen a tridentinum egyik szakasza így szól: „Si quis dixerit: Causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos, anathema sit! S ő az anathema mellett van ma is. Ha pedig csakugyan megesik, hogy a katolikus fél a szekták valamelyikéből házasodik, ez esetben a hazai törvények közül az 1791. XXVI. t. cz. a mérvadó, melynek 15. §-a csak megengedi, hogy a figyermek a szektás apavallásában nevelhető, de nem mondja, hogy nevelendő, ergo: a reversalisok szedése ily esetekben jogosult, sőt köteleességszerű eljárás. Az aztán, hogy az 1868-iki interkonfesszionális törvény az előbbi ilyenmő törvényeket hatályon kívül helyezte, nem tartozik a t. szerzőre, sem az ő dialectikájára, legkevésbé pedig az ő katolikus gondolkodására, melylyel a 90. lapon így kérkedik: „egyedüli dicsőségemet az képezi, hogy Isten kegyelméből észjárásom katolikus.“

Öszintén gratulálok ő nga észjárásához!

A vegyes házassági válóperekre nézve azt a tanácsot adja a szentszékeknek, hogy „mellőzve minden egyéb eljárást, még a kibékítés törvényes alakításait is, a panaszos felperességét egyszerűen ne állapítsák meg.“ Így aztán le volna főzve a világi törvényszék, mert a felperes bírósága csak azután hozhat ítéletet, ha előbb a szentszék által az alperes felett kimondott ítélet jogerőre emelkedik. De ahol a szentszék még csak a felperességet sem állapítja meg, ott a váltópernek nincs helye stb. (74. lap). Ime ilyen az ő katolikus leleményessége. Csak ott sántít a logikája, hogy a szentszéknek ilyen tanács folytán keletkezhető eljárására sem adna a törvényszék semmit, mert nem a kánonjog az irányadó a protestáns félnél, hanem a hazai törvény és semmiféle dialectika se disputálhatja el az 1868-iki XLVIII. t. cz. idevonatkozó tételét: „mindenik félre nézve, egyedül saját illetékes bíróságának, az illető fél saját hitelvei alapján hozott jogerejű ítélete kötelező.“ S nincs is oly bíróságunkban, ki e tekintetben a szentszékek ítélezését a protestáns félre nézve legkisebb mérvben kötelezőnek tekintené. Hozhat a szentszék bármily ítéletet, vagy megtagadhatja a felperesség megállapítását, (melyre különben aligha volt eset), ez a dolgon semmit sem árt, a protestáns fél válópere lejár e nélkül is.

Vadházasság alatt, a szerző az oly házasságot érti, mely, előbbi házastársától törvényesen elvált s protestáns hitre tért egyén és katolikus fél között (persze protestáns lelkész előtt) kötötték. Az ily házasság szerinte semmis és nem egyéb, mint concubinatus. Az ily házasságból származó gyermekek törvénytelenek s ezeket törvényeseknek nem kell, nem szabad beírni, sőt — noha elég szörmentén — az ellen is tiltakozik, a mit a katolikus püspökök 1880-diki útasítása rendel, hogy ily gyermekek beírásánál a plebánus a „jegyzet“ rovatba ezt tegye: „az állam törvénye értelmében törvényes“. Ezt a jó tanácsot Herbst és Tomcsányi nevű plebánusok megtámadták, szinte a „Magyar Állam“-ban. De a ngos kanonok úr mindegyiket csipős szavakkal ostromolja s a büntető codex-től való félelmök ellen rájuk olvassa szentséges atyja „Quod multum diuque“

kezdett encyclicájának azt a tételét, hogy „inkább viseljék el az emberi törvények szigorát, mintsem hogy magokra vonják a büntető Isten haragját.“ Ugy látszik azonban, hogy ez a kegyes intés nem fogott a nevezett plebánus urakon. Az a tanácsa sem igen fog követőkre találni, melyben az említett „vadházasság“-ra lépni akarókat azzal igyekszik szándékukban hátráltatni, hogy a plebánus adjon ki oly bizonyítványt, mely a házasulandók közti akadályról szóljon; így aztán ha ennek daczára meg meri esketni az illetőket a protestáns lelkész: ez fog a büntető codex értelmében 3 évig terjedhető börtönnel büntettetni. A ki, a szerző szerint azért tér protestáns hitre, hogy katolikus házastársától elválasztható legyen: in fraudem legis agit. Már pedig a „fraus“ és „dolus“ a Corpus juris szerint is tilalmas.

— S.

(Vége köv.)

Közlöny a debreczeni „Hittanszaki Önképző Társulat“ köréből. Megjelen évenként 8 számban. Előfizetési ár helyben 1 frt 50 kr. Vidékre 1 frt 70 kr. 1—2. szám. Szerkesztők Nagy Gyula 4. th., Bátor Gábor 3. th. A két szám tartalma következő: A theologiai képzés menete főiskolánkban, e század folyamán, Csiky Lajostól, mint a Társulat új felügyelő tanárától. Az én örökségem, költemény Szabolcska Mihálytól. A Tolnai-per, Bátor Gábortól. Pál apostol a parusiáról, Pokoly József 3. th.-tól. Könyvismertetés: A mi Urunk J. Kr. és apostolainak anyanyelve, Póth József 3. th.-tól. Vegyes közlemények az ifjúsági istenitiszteletekről és a főiskolai egyletekről. Ajánljuk a jól szerkesztett, tartalmas ifjúsági lapot mindenek méltó figyelmébe, támogatásába.

Téli Ujság. Vallásos irányú olvasmányok a magyar nép számára. Megjelenik deczember, január és február hónapban minden szerdán. Kiadja „A vallásos iratok terjesztő egyesület.“ Egyes szám ára 2 kr. Szerkesztő Csécsi Miklós makói ev. ref. lelkész s szerkesztőségi ügyekben hozzá kell írni, az előfizetési díj és reklamáció a kiadóhivatalba, Budapesten, Hornyánszky V. akadémiai könyvkereskedésébe intézendő. Mint régi jó barátot üdvözlöttük e kis lapot, mikor 9-ik évfolyamának 1-ső számával beköszöntött e napokban hozzánk. Tartalma, miat mindig, most is érdekes, — nemesen népszerű irálya most is kellemes olvasmányul szolgál. Az első lapon a magyar király arcképe áll szépen jellemző sorok kíséretében. Kádár Imre egy meleg hangú reggeli éneket közöl. Egy cikk a kisperegi ev. ref. egyház 100 éves fennállásának ünnepélyét közli. A tárczarovatban Könyves Tóth Kálmán „A pénz árnyéka“ czímen érdekes elbeszélést kezd. A vegyes közlemények szintén érdekesek. Igen melegen ajánljuk e szerfölt olcsó s jól szerkesztett uéplapot a lelkész és tanító urak s általok a vallás és erkölcsi élet iránt érdeklődő közönség figyelmébe.

A reformátio hősei, ódonszerű történelmi arcképfűzér. Feer Zsigmond acad. műgyűjteményi specialista tulajdonában levő (Kranach, Dürer stb.) eredeti régi aczelmetszetei után többszörösítve. I. rész. A tiszta haszon egy

része az E. M. K. E. és az ev. ref. s ág. ev. iskola jótékony-sága céljaira fog átadatni. Kolozsvárt, 1887. Demjén L. m. k. egyetemi könyvkereskedésen. Ajánlva Szász Domokos püspöknek. Ára nincs kitéve. Ezen I. részben Huss János, Ziska Ferencz, Melancton Fülöp, Zwingli Ulrich, III. Fridrik, Móríc szász fejedelem, György fejedelem, Sachs János, R-uchlin János, Spalatinus György, Sickingen Ferencz, Zwingli Regula ódonszerű képei foglalvák. Mindenesetre érdekes és értékes jelenség.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Kollégiumunk két nagynevű tanárának, néhai Lugosi Józsefnek és Szegedi Sándornak olajfestésű arcképeivel gazdagodott közelebb anyakönyvtárunk képcsarnoka. Kovács János, debreczeni születésű s most államköltségen Münchenben tanuló festőnövendék készítette a két képet, melyek közül különösen a Szegedi Sándoré igen kitűnően sikerült. A kegyelet e szép tényét mindkét néhai tanár gazdagon kiérdemelte.

Bihar-Diószeg. Rövid, de kegyeletes ünnepélynek volt színhelye a b.-diószegi kisdodova nagyterme, folyó hó 3-dika — mint Ferencz napja — reggelén. Kisdodovánk egyik lelkes Maecenasának, Gr. Zichy Ferencz Ó Excellentiájának jól talált arcképe ez alkalommal adatott át az ovoda számára. Nyolcz órakor megjelent az ovoda helyiségében nsgos Sípos Orbán tanfelügyelő úr, hol már ekkor a városi előjáróság s az ovodai vezető bizottság egybegyűlve vala. Félóra mulva megérkeztek az uradalom helybeli kastélyából, megyei alispán úr vezetése alatt, a megyei notabilitások mintegy húszan, kik ez alkalomra egyszemmind a grófi uradalomban évente rendeztetni szokott vadászatban részt venni jöttek ki a megye székhelyéről s gyűltek egybe a vidékről. Tanfelügyelő úr egy, a megérkezett vendégekhez intézett üdvözlő beszédben méltatván Gr. Zichy Ferencz Ó Excellentiájának ovodánk iránt a kezdettől fogva gyakorolt nemesszivűségét, így folytatta szavait: „hadd lássák — ugymond — a kisdedek, hadd vessék kitörölhetlenül szívök táblájára annak a jóltevő főurnak nemes, szelid vonásait, ki nekik s irántok, gyöngéd atyai gondoskodással annyi ártatlan örömet szerzett már, annyiszor bizonyította melegen érező szívének vonzalmát stb.“ . . . Végül az ünnepelt arcképét leleplezve, átadta „éljenek“ között az ovoda számára. E beszédre, városi közigazgatásügyi jegyző: Szabó János úr válaszolt, a tőle megszokott tartalmas, szép beszéddel, köszönetet mondva úri vendégeinek azon becses figyelméért, melylyel ovodánkat, — mint már más alkalommal, úry ezúttal is, — látogatásukkal megtisztelék. Majd az ovodai gyermekek szép éneke s egy egyes kis növendéknek a vendégekhez intézett csinos verses mondókája következett, melynek végződésével úgy a kisdedek elismerésre méltó vezetése, mint általában az ovodai belrend, tisztaság és csin felett, — a mely ovoda-vezetőnő, Darvasy Róza kisasszony nem közönséges tehetsége és érdemére vall, — teljes megelégedését fejezvé ki megyei alispán úr: a rövid, de kegyeletnek szentelt ünnepély véget ért. Adjon Isten több ily nemesszivű pártfogót, — e különben annyira magánakvaló, rideg, szükmarkú korunkban, —

a hazai tan- és nevelésügynek, mint Gr. Zichy Ferencz Ő Excellentiája!! Molnár János, ref. lelkész.

Sárospatak, decz. 7. Kérészy István, a sárospataki ref. főiskola gymnasiumának egyik érdemes tanára s jelenleg igazgatója, a múlt hónap 5-ik napján töltötte be gymnasiumi rendes tanári működésének 25-ik évét. E napokban, az összes tanári kar részvételével megtartott egyik köziskolai széken Nagy Gusztáv, akad. és közigazgató, melleg szavakban emlékezett meg Kérészy István tanári érdemeiről s a kellemes meglepetés hatása alatt álló tanári kar nevében a jelenvoltat szívélyesen üdvözölte. A köziskolai szék ezen egyszerű, de a kartársi elismerés és szeretet mélyétől áthatott megemlékezést jegyzőkönyvbe vétette s egyúttal elhatározta, hogy a 25 éves jubileumnak megtartása iránt az igazgatótanácsal egyetértőleg intézkedni fog. Kérészy István, a ki mellesleg megjegyvezve, minden ünnepeletés ellen erélyesen tiltakozott, nemcsak huzamos időn át, hanem nagy buzgalommal és sikerrel működött a tanári pályán; tanítványait, a kik iránt atyai indulattal és gondoskodással viseltetik, mindenkor a hála és ragaszkodás kötelékei fűzték hozzá. Jelentékeny munkásságot fejtett ki a tankönyv-irodalom terén is. Azonkívül páratlan buzgalommal igyekezett az utóbbi években mint főgondnok a sárospataki ref. egyház bonyolult ügyeit rendbe hozni. Az egyház virágzó leányiskolája egyedül az ő fáradozásainak köszönheti létrejövetelét. Ily munkás és becsülettel töltött élet méltó az elismerésre. Annál csodálatosabb és feltűnőbb előttünk, hogy a Sárospataki Lapok, a mely oly sokat meglát messziről is, és a mely nem valamely klikknek, hanem a sárospataki irodalmi körnek a közlönye, a főiskolát ily közelről érdeklő mozzanatról egy szóval sem emlékezett meg. Mintha nem tekintené magát ama kegyeletes érzés részese gyanánt, a melyben bizonyára a tanári kar minden tagja osztozott. — r. l.

Nyilvános számadás. Néhai Nagy István, n.-váradai volt lelkész síremlékére újabban Dávid Gyula lelkészjelölt úr, jelenleg Utrechtben tanuló akadémikus 1 frtot küldött be hozzánk. Eddigi gyűjtésünk összege 24 frt. Csiky Lajos. — Fölkéretvén reá, átveszszük a N.-Váradon megjelenő „Szabadság“ 283-ik számából a gyűjtés általános eredményére vonatkozólag kiadott következő eddigi nyilvános számadást: Néhai Nagy István síremlékére eddig a következő adományok folytak be: Csiky Lajos debreczeni hittanár 2-ik számú ívében adakoztak: Révész Bálint 10, Tóth Sámuel 3, Csiky Lajos 2, Kiss Albert 2, K. Tóth Kálmán 1, Némethy Lajos 2 frt. Gr. Degenfeld Gusztáv 205. sz. ívében 10 frt. Debreczeni Gyula vallástanár 11. sz. ívében adakoztak: dr. Giraud 10, Stepán 10, Csapó Ferencz 5, özv. Ercseyne 5, Sebestyén Lajos 5, Plathy József 5, felsőbb tanuló-ifjúság 5 frt 10 kr, dr. Kiss Ferencz 2, Tóth Dezső 2, Debreczeni Gyula 1 frt. Tóth Miklós t.-roffi l. 162. sz. ívében adakoztak: Borbély Géza 2, gr. Waldek Frigyes 1 frt, Móricz N. 50 kr, dr. Magyarai 50 kr, ifj. Magyarai 50 kr, N. N. T.-Roff 1 frt, roffi ref. egyház 50 kr. Könyves János k.-marjai ref. lelkész úr beküldött 5 frtot, Ember Károly furtai ref. lelkész 5 frt, Sipos István belényesi ref. lelkész 1 frt, Bészler Imre vértesi ref. lelkész 40 kr, Erdős József uj-sóvéi ref. lelkész 50 kr, Szél György bárándi ref. lelkész 2 frt. Csiky Lajos hittanár úr ívében utó-

lag adakoztak: Soós Lajos Tisza-Dadáról 2 frt, Liszka Nándor 1 frt. Begyült eddig összesen 103 o. é. frt. Debreczeni Gyula, biz. jegyző.

Szerkesztői posta. V. Zs. M a k ó. Érdeklél futottam át az ön szíves küldeményét s minden habozás nélkül elhatároztam magamat annak közzé tételére. Azt hiszem azonban, hogy helyeselni fogja ön, ha arra határozta a dolgot, hogy csak az újévi számban kezdem meg közleni. Az ezen évi számokban már nem tudnám kiadni, az meg ellenkezik szerkesztői felfogással, hogy egy ilyen cikket átvigyek egy más évi folyamba. — G. K. „Gyermekmenhelyek“ cz. becses cikkét még ezen évben kiadjuk. — D. Gy. N.-V á r a d. Ime, teljesítve van óhajlásod. De kérek, egy kis különbség van a te számadásod és az enyim között — és pedig az én nevem javára. Az összeg jól van jelezve. Én a „Sz.“ kiutatását kijavítva vettem át e lapba. Légy szíves te is megtenni a kiigazítást. A pénzt nem sokára elküldjük. Segítse az Isten szép czélért küzdő fáradozókat!

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Vallásos iratok

magyar nyelven.

Minden küldemény Budapestről bérmentve szállítatik.

frt kr

- Bibliai kézikönyv.** Kalauzúl a Szent-Irás tanulmányozásához. Készítette *Dr. Angus József*, a royal asiatic society tagja. Lelkészek és theológiát tanulók számára. Angolból fordítva, 46 ív, földabroszokkal, vászonba kötve . . . 3 80
- Hit, Remény és Szeretet könyve** az élet kedvező és kedvezőtlen napjaira. Családi emléklapokkal ellátva. Protestáns keresztyének számára ajánlja *Csiky Lajos*. Vászonba kötve . . . — 80
Vászonba kötve aranszegélylyel . . . 1 —
Finom bőrkötésben, aranyvágással, tokkal . . . 1 60
- A keresztyénség védelme.** Dr. Luthardt Kr. E. után németből fordította *Csiky Lajos*. I. rész. 25¹/₄ ív, kötve 1 —
- Jézus élete.** Segédkönyvül az evangéliumok czélja, összhangzása és chronológiájának tanulmányozásához. Irta Eustace R. Conder, M. A. Angolból fordítva. A szentföld térképével. 14¹/₂ ív kötve — 80
- Krisztus személyisége,** azaz: emberiségének tökéletes volta istensége kezességeül tekintve. Irta Schaff Fülöp. Angolból fordítva, 13¹/₂ ív, félvászonba kötve — 60

Megrendelések intézendők:

KÖNIG R. lelkészhez

Budapesten,

3—3

Váci-körút 76. szám.